

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 34/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain ja sähkömarkkinalain 88 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain ja sähkömarkkinalain 88 §:n muuttamisesta (HE 157/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Sofia Rajamäki, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Riitta Kokko-Herrala, työ- ja elinkeinoministeriö
- lakimies Katri Väänänen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

- asiantuntija Niina Harjunheimo, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- vanhempi lakimies Jaakko Turunen, Finnetliitto ry
- johtava lakimies Tuula Sario, Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry
- toimitusjohtaja Jari Perko, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry
- lakiasioiden päällikkö Marko Lahtinen, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Viestintävirasto
- Kaupan liitto
- Suomen Yrittäjät.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kuluttajansuojalakia ja sähkömarkkinalakia. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön kuluttajan oikeuksia koskeva direktiivi.

Kuluttajansuojalain koti- ja etämyyntiä koskevan luvun säännökset on tarpeen uudistaa kokonaisuudessaan. Sen lisäksi direktiivi edellyttää muutoksia kuluttajansuojalain kuluttajan kauppaa koskevan luvun säännöksiin luovutuksesta, vaaranvastuusta ja viivästyksestä. Eräät direktiivin edellyttämät muutokset ehdotetaan pantaviksi täytäntöön kuluttajansuojalain mark-

kinointia ja menettelyjä asiakassuhteessa koskevaan lukuun lisättävillä säännöksillä.

Elinkeinonharjoittajalle asetettaisiin nykyistä kattavampi velvollisuus antaa tietoja niin koti- ja etämyynnissä kuin muissakin kaupankäyntitilanteissa. Kotimyynnin käsitettä ehdotetaan laajennettavaksi nykyisestä. Keskeisin muutos on se, että kotimyynniksi katsottaisiin kulutus- hyödykkeen tarjoaminen muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa myös silloin, kun elinkeinonharjoittaja menee kyseiseen paikkaan kuluttajan nimenomaisesta pyynnöstä tarjotak-

seen kuluttajalle hänen pyytämäänsä kulutushyödykettä ja osapuolet tekevät samassa yhteydessä sopimuksen tai kuluttaja tekee siitä sitovan tarjouksen.

Kuluttajan oikeus peruuttaa koti- ja etämyyn-tisopimus laajenisi nykyisestä. Uutta olisi esimerkiksi se, että kuluttajalla olisi peruuttamisoikeus silloinkin, kun palvelusuoritus on aloitettu hänen suostumuksellaan, mutta palvelua ei ole saatettu vielä loppuun. Tällöin kuluttajan tulisi kuitenkin korvata jo tehty työ tai muu suoritus. Peruuttamisesta tulisi ilmoittaa jatkossa yksiselitteisesti, kun nykyisin peruuttamisilmoitukseksi katsotaan myös pelkkä tavaran palauttaminen. Peruuttamistapauksessa kuluttajan olisi jatkossa myös pääsääntöisesti vastattava tavaroiden palauttamisesta johtuvista välittömistä kuluista, paitsi jos elinkeinonharjoittaja on sitoutunut vastaamaan niistä tai laiminlyönyt ilmoittamisen kuluttajalle, että tämän on vastattava niistä.

Elinkeinonharjoittaja ei saisi käyttää teke-määnsä kulutushyödykesopimusta koskevassa puhelinasioinnissa palvelua, jonka käyttämisestä kuluttajalta peritään hänen liittymäsopimuksensa mukaisen hinnan tai sitä vastaavan laskennallisen perushinnan ylittäviä kuluja. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin yksinomaan rahoituspalveluja ja -välineitä koskevat sopimukset. Erityisesti verkkokaupan kustannusloukkuihin puututaan muun muassa asettamalla elinkeinonharjoittajalle velvollisuus mainita maksuvelvollisuudesta nimenomaisesti tilauspainikkeessa. Kuluttajan maksuvelvollisuus ei myöskään voisi perustua niin sanottuihin ennalta rastitettuihin ruutuihin.

Direktiivin täytäntöönpanoaika päättyy 13 päivänä joulukuuta 2013, ja sen säännöksiä on sovellettava 13 päivästä kesäkuuta 2014 lukien. Tämän mukaisesti lakien on tarkoitus tulla voimaan 13 päivänä kesäkuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina seuraavin huomautuksin.

Hallituksen esityksen taustalla oleva kuluttajaoikeusdirektiivi on pääosin täysharmonisoiva, ja se sisältää yksityiskohtaisia säännöksiä, joista ei ole mahdollista poiketa kansallisesti. Siltä osin kuin kansallista harkintavaltaa on mahdollista käyttää on esityksessä pystytty löytämään tasapaino korkean kuluttajansuojan ja elinkeinonharjoittajien hallinnollisen taakan keventämisen välillä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tullut esille, että eräiden tuoteryhmien, esimerkiksi ajoneuvojen, osalta kuluttajan oikeus peruuttaa kauppa saattaa johtaa elinkeinonharjoittajan kannalta hankaliin tilanteisiin muun muassa tuotteelle tyypillisen arvonalenemisen johdosta. Arvonalenemisen määrittely on kuitenkin tapauskohtaista harkintaa, minkä suhteen talousvaliokunta korostaa sääntelyn vaikutusten seurannan tärkeyttä ja edellyttää, että tar-

vittaessa hallitus ryhtyy toimiin tämän sääntelyn muuttamiseksi.

Puhelinpalveluiden maksullisuus. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on noussut esiin muun muassa kysymys lisämaksullisten puhelinnumeroiden käyttämisestä kuluttajien yhteydenottoihin sopimussuhteen aikana. Ehdotuksen mukainen sääntely aiheuttanee lisämaksullisia numeroita käyttäville yrityksille kustannuksia. Kuluttajien edun turvaaminen nykyistä paremmin on kuitenkin arvioitu niin olennaiseksi, että uudistuksesta elinkeinoelämälle aiheutuvat kustannukset ovat pienempi paha kuin kuluttajien tämänhetkinen epätyytyttävä oikeusasema. Ehdotettu muutos on perusteltu erityisesti niin sanottujen yritysnumeroiden poikkeuksellisen hinnoittelumallin vuoksi. Nykyisin kuluttajan soittaessa yritysnumeroon puhelun hinta määräytyy numeroa käyttävän yrityksen ja operaattorin välisessä sopimuksessa. Kuluttaja ei voi omaa operaattoriaan tai liittymäsopimustaan

valitessaan vaikuttaa yritysnimeroon soittamisen hintaan, mikä on johtanut puheluiden tavanomaista kalliimpaan hintatasoon. Ehdotettu lisämaksullisten puhelinnumeroiden hinnan sääntely on tarpeellinen, koska hinnat eivät ole pysyneet markkinamekanismin kautta kohtuullisella tasolla.

Vahvistusmenettelyn käyttöönotto. Direktiivissä jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus edellyttää kansallisessa lainsäädännössään, että etä-sopimuksen sitovuuden edellytyksenä olisi elinkeinonharjoittajan kuluttajalta saama erillinen kirjallinen vahvistus. Hallituksen esityksessä tämän muotovaatimuksen katsotaan rajoittavan sopimusvapautta, hidastavan sopimusten tekemistä ja lisäävän elinkeinonharjoittajan hallinnollista taakkaa tavalla, jota ei voida pitää tässä yhteydessä tarkoituksenmukaisena. Esityksessä ehdotetaan, että Suomi ei hyödyntäisi tätä direktiivin suomaa mahdollisuutta kansalliseen sääntelyyn. Myös talousvaliokunta katsoo, että peruuttamisoikeus antaa riittävän kattavan suojan

sekä väärinymmärrystilanteita että epäasiallisen puhelinmyynnin aiheuttamia ongelmia vastaan.

Voimaantulo. Kuluttajadirektiivi on pantava täytäntöön 13.12.2013 mennessä, ja sen säännöksiä on sovellettava 13.6.2014 alkaen. Esitykseen liittyy sellaisia säädösmuutoksia, joiden voimaantulo edellyttäneen erityisesti telealan yritysten ja niiden palveluita käyttävien elinkeinonharjoittajien järjestelmiin muutostarpeita. Direktiivi on annettu vuonna 2011, ja sen kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvä työryhmämietintö on valmistunut toukokuussa 2013. Tätä taustaa vasten arvioituna sääntelyn ei voida katsoa tulevan alan toimijoille kohtuuttoman nopealla aikataululla.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutamattomina.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Harri Jaskari /kok
Antti Kaikkonen /kesk
Pia Kauma /kok
Jukka Kärnä /sd
Eero Lehti /kok

Martti Mölsä /ps
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps
vjäs. Jukka Kopra /kok
Matti Saarinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.